

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 457. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann14valshoot-idm140708760358096.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

I

Det var August; - Augustmaaned var godt fremskredet, med tør Varme og tør, mættet Lugt af det modne Korn, som begyndte at mejes.

Aftnerne kortere og mørke, med Stjærneskud i voksende Fald; men Køligheden faldt ikke paa, trods Mørket brød ind. Varmen fra om Dagen hvilede sammen med Støvet over Veje, Marker og den lille Bys uddøde Gade. Natten bragte knap en Luftning ude fra Fjorden. Saa kom en Tordenregn; Alt aandede op - Gerhard pakkede sine Sager sammen og tog tilbage til Hovedstaden. I hans Koffert laa det renskrevne Manuskript til det Drama, hvorpaa han og Ulf havde arbejdet.

Ulf havde overgaaet sig selv; han havde fundet Gerhards Udkast fra hin Majnat »antageligt« - og gennem Sommermaanedernes Samarbejde var Stykket opstaaet under adskillige Forandringer, mange Afbrydelser og mærkelige Forslag fra Ulfs Side. Han havde saaledes, næsten med Stædighed staaende paa sin Part af Medarbejderskabet, villet have, at Stykket - om det nogensinde bragtes til Opførelse - skulde spilles i moderne Dragter »for at hævde dets indre Værd og bryde med enhver Tradition.« Gerhard havde maattet stille ham tilfreds ved at forære ham det bellmanske Billed - som ikke var bleven fuldført. Det hang paa Væggen i Ulfs lille Kammer. Med et beklemt Hjærte skiltes Gerhard fra Kusinen, hvem han sendte nogle Linjer, for at undgaa en oprivende Afsked; - og med Vemod og Sorg, som til gode Venner, sagde han Farvel i Invalidehotellet. Ved Afskeden tog Madam Ravn ham tilside og medgav ham en omhyggelig indsvøbt lille Pakke; den indeholdt Breve - hviskede hun - og en lille Seddel 458 til Gerhard; denne Seddel skulde han læse, naar han fandt for godt og naar han mente, at han vilde udrette noget særligt for Ulf!

Gerhard kom til Hovedstaden. Han tog ind paa et af de Hoteller, der ligger nær Jærnbanestationen; han syntes selv, at han burde have valgt et mere fordringsløst, men den lille Købstads Gæstgivergaard stod ham i friskt Minde - han vilde kunne læse sine Aviser i en rummelig og luftig Hotelcafé og ikke i en »Gæstestue«. I det større Hotel behandles man som Udlænding; man faar sin Regning og har sin Frihed. I det mindre behandles man familiært. Gerhard smilede selv ad sine tiloversblevne aristokratiske Nykker - men valgte det større Hotel.

Desuden - hans Ophold i Hovedstaden blev vel næppe aflang Varighed. Han havde kun den Mission at faa Stykket anbragt. Konferensraaden skulde spille det. Ulf skulde reddes. Hvorhen Gerhard saa tog, og hvad han vilde foretage sig, blev et underordnet Spørgsmaal.

Han var altsaa igen i denne By. Hvor den saa' fremmed paa ham, denne halvt gemytlige, halvt pauvre By med sit arkitektoniske »Tjenestepigefysiognomi«! Han maatte mindes sine Skoleferier - naar han var kommen tilbage fra Strand og Marker og Landeveje og store Linjer. Luften stod stille i disse Gader med Stegekælderos, nikkende Vognmandskrikker, Bybude uden Employ, Drivere uden Maal og Med. Solen skinnede paa Torvenes tørrede Hestegødning; hist og her var en Husfaçade vasket ren eller malet op. Det var hele Forandringen - og dog var saa meget forandret: det laa i En selv.

Som man dengang gloede paa Skoledrengen og som han følte sig trykket, forlegen, med en ubestemmelig Sorg over Et eller Andet - saaledes gloede man nu paa Gerhard og han følte sig trykket. Ingen Bekendte hilste paa ham - man var maaske endnu ikke ret kommen tilbage fra Ferien - men Husene gloede, 459 søvnige, matte og dog ligesom med en stille, spørgende Bebrejdelse: vil Du ikke kendes ved os? hvad har vi gjort Dig? haaner Du vor Grimhed - saa løft Dig selv og os! eller forsvind og lad os være grimme og skikkelige, vi kan ikke gøre for det!

Uvilkaarligt greb han til Manuskriptet, som han havde under Armen; og han følte til den lille Pakke Breve i Lommen. Jo de laa dér. Løfte sig selv - løfte paa disse Huse, disse Mennesker - aa, han vilde, han skulde, han kunde....!

Han havde løbet den lille Seddel igennem, mange Gange stavet sig gennem disse Ord, skrevne ligesom i Tusmørke - den halvblinde Kones Tusmørke.

Meningen var vel nogenledes den, at Gerhard maatte disponere over den forseglede Pakke Breve - sandsynligvis en Brevveksling mellem Ulfs afdøde Moder og hendes Søster Madam Ravn - naar Hensynene til Ulf ønskeliggjorde, at Brevene blev forevist »den rette Person«. Men tillige sagde Seddelen, at Brevene kun var bestemte for Ulf »eller den, som stod ham nærmest, ja meget nær.«

Hæmmelighedsfuldt og unægtelig uklart - tænkte Gerhard; og han ønskede i sit stille Sind, at den Samtale eller de Samtaler, han havde haft med Madam Ravn, havde været mindre hæmmelighedsfulde og uklare. En ikke almindelig Søkendekærlighed og et ret intensivt Had til Ulfs Fader - hvem Madam Ravn nævnede som »Justitsraaden« - det var Hovedindtrykket, som var blevet siddende hos Gerhard efter disse

Morgnernes og de sene Aftentimers hviskende Meddelelser. Et Tryk, et tungt Besvær ved at udtale sig eller en Frygt for at udtale sig, havde hvilet over den ellers klare og paa sin stille Maade myndige Kone. Naar Gerhard spurgte om den lille Alma - Konferensraadens Plejedatter eller Adoptivbarn - saa tav Madam Ravn haardnakket og ytrede kun engang: ja *hende* fik han, den lumpne Mand, da han skulde gøre sine Synder gode igen, den snavs Forfører! - Og da Gerhard spurgte: var Konferens... var Justitsraaden og Deres Søster da ikke gift? saa nikkede Madam Ravn hæftigt og svarede: jo gift var 460 de - hvad de aldrig skulde været - og skilt blev de.... og - og - saa døde hun, og Barnet kom til mig - og derfra fik han det - for han *vilde* have det og vidste godt, at vi lige laa i Sygdom og Elendighed og jeg var som tossét af Sorg og Nattevaagen og kendte ikke mine levende Raad, naar jeg bare kunde gøre *ham* nogen Fortræd!....

Jamen De gjorde ham da ingen Fortræd ved at lade Barnet komme til ham - naar De mente, at De ikke selv kunde forsørge det! sagde Gerhard, for hvem det Hele saa smaat begyndte at blive taaget.

Men hun nikkede blot - med Ediths korte, bestemte Smaanik..... og der var intet mere at faa at vide. Og da Gerhard hen for sig selv mumlede: altsaa Ulf og Alma Søskende - og Ulf og Edith Søskendebørn - ja jeg har tænkt mig det paa Ligheden! saa var det, at Madam Ravn rejste sig op, gik til Kommoden og syntes at søge efter noget..... Brevpakken, som Gerhard først fik ved Afrejsen.

Men om denne Søster holdt hun af at tale med Gerhard - og det var et stille, lidende Sværmeri, der aabenbarede sig hos den jævne, simple Kone. De mange spredte Træk af en sund, sikker Forstand, et varmt Hjærte, et i de smaa fattige Kaar stolt og ærekært Sind, som Gerhard fra Dag til Dag fandt hos Madam Ravn, de gik alle igen i hendes Fortællinger om denne Søster - men udvidede, forstørrede, tilsatte med et originalt Temperaments, en fantastisk, romantisk Naturs hæftige Følelser, Higen efter at hengive sig, Utaalmodighed og Blødhed, Frihedstrang og Hensynken i Skuffelsens Vemod. Der var upaatvivieligt for Madam Ravn kun denne ene Kvinde i Verden - værd at elske, at beundre, at lide for og med - og at hævne.

Ulfs Moder; ganske og aldeles Ulfs Moder! tænkte Gerhard og trykkede »Tante Evas« Haand. Og hun beholdt hans Haand i sin, anstrengte sig for at se hans Blik og mumlede: Aa De skulde have kendt hende!.... stakkels Ulf! de Mennesker, der har saadant at slægte paa, de bliver aldrig lykkelige..... men ligegodt er det 461 skammeligt og skændigt, naar der bliver fare frem imod dem, som der bliver! Ja er De ikke enig med mig?....

Vi er enige! sagde Gerhard.

Hun syntes halvt at være bange for Ulf - hvem hun efter eget Sigende aldrig talte med om disse Ting, saa lidt som han selv røbede Lyst til Fortrolighed. Han nævnede sjeldent eller aldrig Ediths Navn - bøjede kunstigt af, eller blev endog forbitret, naar Talen faldt i den Retning. Madam Ravn kunde ikke rime hans Godhjærthed og Hensynsfuldhed sammen med den Haardhed og Vildhed, der »paa hans slemme Aftner« stod ud af hans Ord og løjerlige snirklede Hentydninger. Hun vidste, at han havde været gift, og hun tænkte sig, at han stadig kom tilbage til Erindringen om en ulykkelig Tid, hvor han rimeligvis selv havde meget at sone og fortryde. At Ulf eller Gerhard skulde have kendt noget nærmere til Edith i Hovedstaden, bortset fra, at de maaske havde sét hende »paa sin Komædie«, det forudsatte Madam Ravn ikke. Hun havde kun én Gang, i sin Ungdom, været i den »store« By; og da hun senere havde læst eller hørt om, hvor meget den havde udvidet sig og hvor mange Mennesker der nu boede i den, saa forestillede hun sig dens Proportioner som saa uhyre, at det ene Menneske vel maatte være vildt fremmed for det andet. Gerhard lod hende blive i Troen. Paa dette Punkt - Edith - var Madam Ravn nærmest en lukket Bog. I »Visdommens Bog« stod intet om dette Kapitel - saa lod Gerhard og Madam Ravn som efter en stiltiende Overenskomst Kapitellet fare, skøndt det kostede Gerhard Overvindelse, ikke at fritte. Ganske forbigaaende havde Madam Ravn berørt, at Edith ikke havde været hjemme i en Række Aar; hun skrev kun, naar hun sendte Penge, og da meget kort; hun havde det godt, hvor hun var. Og Madam Ravn sukkede.... med noget af Almuekonens Befrielse i Sukket: naar man kan sende Penge hjem, og aldrig beklager sig, saa har man det godt!

Ja ja, henkastede Madam Ravn, hun er en god Pige, et godt Barn, Edith; men egenraadig som hele vor Slægt, hun vil, hvad hun vil, og lader sig hverken sige eller skræmme.... maaske faar 462 hun ogsaa engang en Mand, naar hun ikke venter for længe! For de Damer ved Komædien, de bliver jo ogsaa gift, ikkesandt?

Jo! svarede Gerhard smilende - bed sig saa i Læben og kunde ikke afholde sig fra at spørge: men har Edith ikke engang været lige ved at skulle giftes her? -

Tys! sagde Madam Ravn og vendte de tilslørede Øjne ligesom lyttende mod Stuen, hvor Hr. Svanning nyligt havde siddet: Han er nu en Stakkel, er han, og har selv forskyldt det, og - intet Ondt skal siges paa ham - aldenstund vi ikke har givet os selv vor Natur.... og Matthias og jeg tog vel Pigebarnet for haardt dengang, skøndt vi mente det bedste men bare ikke forstod hende, som jeg senere har tænkt over og nu forstaar. Ja med *ham* var det dog næppe gaaet..... og vor ældste Datter, som vi foreslog ham, vilde han ikke vide af at sige - og hun blev da gift i Jylland og sidder jo lidt smaat i det, men med en stræbsom Mand, en pæn Mand, og sine to Børn. Ja ja, det bliver hverken altid som det skal være - men sjeldent bliver det heller saa galt, som det synes; og naar vi rækker saa vidt, at vi dør, saa er det maaske det bedste, vi kan komme

til. Men tal blot ikke til Svanning derom - for han kan blive saa gal, saa gal..... aa de Mandfolk, som aldrig kan lære at styre sig - hvor mange Hug og Paamindelser de saa faar! Det skulde de lære af os Fruentimmer - for vi maa gaa og bære og bære og tie stille - hvad ondt og godt vi saa tænker.... tys!

Og saaledes var Sommeren nu næsten tilende. Gerhard saa' tilbage paa Opholdet i Invalidehotellet som paa en besynderlig Blanding af Oplevelse og Drøm - paa en Uvirkelighed, hvori tre, fire Menneskers Figurer og Karakterer tegnede sig bestemt nok og dog saa vagt, saa henflydende - knyttede sammen ved et magisk Baand, en Skæbnetraad, der kunde bryde hvad Øjeblik det skulde være - og som dog holdt - maaske holdt ved det, man kalder *Poesi* .

Gerhard smilede ved Ordet - og havde dog intet andet Udtryk derfor. Livet - forekom det ham - var ikke altid fortættet Handling, men langt oftere fortættede Følelser, Stemninger, intime Rørelser, Hemmeligheder, som enhver havde med sig selv og som maaske aldrig fandt noget Opgør.

463

De dør med os - eller de siver ud, halvt med halvt imod vor Vilje. Vi er alle Poeter, nogle med, andre uden kunstnerisk Fremstillingsevne. Denne Kaliban, som ernærer sig ved »tilfældigt Sjøv« og maaske ved en ubetydelig Aarpenge fra Slægtinge eller Familiens Bo - og Ulf, som ogsaa ernærer sig »tilfældigt« og som gaar med Døden i Hjærtet - begge de to, der ikke synes at kunne leve udenfor denne snevre Kreds, hvis lønlige Tiltrækning er over dem som Nationalfølelsen er over Nationerne..... og Kæmpen Matthias, der aldrig synes at tænke ud over Dagen, og hans halvblinde Kone, der kun tænker altfor meget, de begge to, der ernæres af Datteren, som de aldrig ser, medens den gamle Kone trykkes af en Sorg, der er en Hævn, som dog ikke synes at ramme..... hele det lille Invalidehotels lukkede Horisont og dog saa potenserede intime Liv, hvorpaa Købstaden ser ned med Prosaens bornerte Selvfølelse.... og Gerhards egen Stilling, usikker, utryg, mere paatvunget ham ved Tilfældigheder end valgt med velberaad Hu, og dog med en »Idé's« lysende Varme over sig..... hvad var det andet end Poesi? Hvordan, i alle gode Magters Navn, forvare sig imod Livets vilkaarlige Brutalitet, mod al den Hjerteraahed, som den stigende Udvikling slæber med sig fra Barbariet, om ikke man fledførte sig til Poesien som til en »mild Stiftelse«, der lader Eksistenskampens Vold og Lumpenhed og Uretfærdighed buldre som en Storm udenfor sine Mure? -

Poesien! skulde være Gerhards Løsen - som den var Ulfs, hvormeget han end gav sig Udseende af at forkætre og forsømme den.....

Og med Poesien i Form af Manuskriptet begav Gerhard sig den ikke ganske behagelige Gang til hans Svigerfa'r - Theaterchefen.